

ام. ای. کی. هلیدی

کالین یالوپ

درآمدی کوتاه به

از گمان شناسی

ترجمه

بابک شریف

ستار

تهران ۱۳۹۷

عنوان و نام پدیدآور:	هالیدی مایکل الکزاندر / کیرک وود، ۱۳۵۳-۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور:	H. Liday, Michael Alexander Kirkwood
مشخصات نشر:	درآمدی کوتاه به واژگان‌شناسی / مترجم: کولین یالوپ؛ ترجمه بابک شریف. تهران: کتاب بهار، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری:	نه، ۹۴ ص.: مصور.
فروست:	کتاب بهار، ۲۲.
شابک:	زبان‌شناسی، ۱.
وضعیت فهرست‌نویسی:	۹۷۸-۶۰۰-۹۸۶۱۰-۱-۹
یادداشت:	فیا
یادداشت:	عنوان اصلی: Lexicology: A Short Introduction, C2007
یادداشت:	واژه‌نامه.
یادداشت:	کتابنامه.
یادداشت:	نمایه.
عنوان دیگر:	درآمدی کوتاه بر واژگان‌شناسی.
موضوع:	Lexicology
شناسه افزوده:	یالپ، کالین
شناسه افزوده:	Yallop, Colin
شناسه افزوده:	شریف، بابک، ۱۳۵۳-، مترجم
رده‌بندی کنگره:	الف ۱۳۹۶ ۲۴۰۲-ه / ۳۲۶p
رده‌بندی دیویی:	۴۰۱/۴
شماره کتابشناسی ملی:	۵۰۷۱۳۸۳

این کتاب ترجمه‌ای است از

Lexicology: A short Introduction

M. A. K. Halliday and Colin Yallop

London: Continuum, 2007

تجربک

تهران: خیابان بهار، کوچه حمید صدیق، شماره ۲۵، واحد ۶ (تلفن: ۷۷۵۲۴۷۸۱)

لواسان: خیابان معلم، شماره ۳۰ (ژان: ۲۶۵۴۸۱۰۰۸)

ام. ای. کی. هلیدی و کالین یالوپ

درآمدی کوتاه به واژگان‌شناسی

ترجمه بابک شریف

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰

حروف‌چینی و صفحه‌آرایی: مریم درخشان گلریز

چاپ و صحافی: پردیس دانش

همه حقوق چاپ و نشر این کتاب محفوظ و مخصوص کتاب بهار است

کتاب بهار (ketabebaharpub94@gmail.com, @Ketabe_Bahar, 0912 122 6008)

مرکز پخش: پیام امروز (۶۶ ۴۸ ۶۵ ۳۵)

فهرست

مقدمه مترجم	هفت
۱ واژگان‌شناسی	۱
ام. ای. کی. هیلیدی	
۱-۱ کلمه چیست؟	۱
۲-۱ روش‌های واژگان‌شناسی: فرهنگ	۴
۳-۱ روش‌های واژگان‌شناسی: گنج‌نامه	۹
۴-۱ پیشینه واژگان‌شناسی: هند، چین، جهان اسلام و اروپا	۱۳
۵-۱ سیر تحول فرهنگ و گنج‌واژه در انگلستان	۱۵
۲ واژه‌ها و معنی	۱۹
کالین بالوب	
۱-۲ واژه‌ها در زبان	۱۹
۲-۲ واژه‌ها و معنی	۲۰
۳-۲ ریشه‌شناسی	۲۶
۴-۲ مسئله تجویز	۳۳
۵-۲ دیدگاه اجتماعی نسبت به زبان و معنی	۳۸
۶-۲ سوسور و فرث	۴۳
۷-۲ زبان‌شناسی شناختی	۴۷
۸-۲ زبان و واقعیت	۵۰
۹-۲ زبان و زبان‌ها	۵۹
۱۰-۲ ترجمه	۶۷

۷۱ ۳ آینده واژگان‌شناسی

ام. ای. کی. هلیدی

۷۱ ۱-۳ تحولات اخیر در واژگان‌شناسی

۷۶ ۲-۳ منابع و امکانات

۷۹ واژه‌نامه توصیفی

۸۵ منابع

۹۱ نمایه

مقدمه مترجم

واژگان‌شناسی شاخه‌ای از علم زبان‌شناسی است که به مطالعه واژگان^۱، یعنی مجموعه واحدهای واژگانی یک زبان و ویژگی‌های آنها، می‌پردازد. برخی از مباحث و مسائلی که در واژگان‌شناسی مورد بررسی قرار می‌گیرد، عبارتند از: صرف واژه، معنی واژه، فرایندهای تحول معنایی، واحدهای مرکب واژگانی، اصطلاحات، فرهنگ‌نویسی، و سامان‌تار واژگان.

کتاب کوچکی که پیش روی شماست، معرفی اجمالی واژگان‌شناسی و چند مبحث عمده آن یعنی فرهنگ‌نویسی، گنج‌واژه، معنی‌شناسی، و تحول معنایی واژه‌ها می‌پردازد. مطالب کتاب پیش از این در مجموعه دیگری با عنوان درآمدی بر واژگان‌شناسی و زبان‌شناسی پیکره‌ای^۲ منتشر شده است و شامل بخش‌هایی از آن مجموعه که مشخصاً به پژوهش‌های پیکره‌ای می‌پردازد، نمی‌گردد. از آن‌جا که نویسندگان بر هیچ‌یک از دو کتاب مذکور مقدمه‌ای ننوشتند، کتابی از فایده ندیدم که در معرفی موضوع و مؤلفان این اثر سطور زیر را قلمی کنم.

این کتاب موضوع واژگان‌شناسی را از دیدگاه زبان‌شناسی نقش^۱، هرچند بدون اشاره مستقیم به نام نظریه‌ای خاص از این مکتب—مورد بررسی قرار می‌دهد و دیدگاهی نسبت به زبان اتخاذ می‌کند که مبتنی بر زبان‌شناسی اجتماعی است. در این دیدگاه بر اهمیت زبان کاربردی (یعنی زبان در حین کاربرد آن) به منزله پدیده‌ای ارتباطی که بین افراد و به منظور تولید معنی برقرار است، تأکید می‌رود. این معنی در سطوح مختلف کلام، از جمله در سطح واژه، درک و دریافت می‌شود و در کتاب حاضر نیز در همین سطح بررسی شده است. در عین حال، بخشی از کتاب به زبان‌شناسی شناخت‌گرا—که نباید آن را با زبان‌شناسی شناختی اشتباه گرفت—اختصاص یافته است که با نگاهی انتقادی به تأثیر چامسکی در علم زبان‌شناسی می‌پردازد.

کتاب شامل سه فصل است. دو فصل ابتدایی و پایانی، نوشته مایکل هلیدی (متولد ۱۹۲۵)

1. lexicon

2. M. A. K. Halliday, Wolfgang Teubert, Colin Yallop and Anna Čermáková, (2004), *Lexicology and Corpus Linguistics: An Introduction*, Continuum, London & New York

زبان‌شناس صاحب‌مکتب روزگار ما و واضع نظریه نقش‌گرای نظام‌مند^۱ است که برای علاقه‌مندان به زبان‌شناسی بی‌نیاز از معرفی بیشتر است. نویسنده فصل دوم، که بخش اعظم کتاب را تشکیل می‌دهد، کالین یالوپ (۱۹۴۱-۲۰۱۱) زبان‌شناس و فرهنگ‌نویس انگلیسی و پژوهشگر زبان‌های استرالیایی بود که برخی از آثار وی عبارت‌اند از زبان‌های بومی استرالیا^۲ (۱۹۸۲)، راهنمای استفاده از دستور نقش‌گرا^۳ (۲۰۰۰)، و فرهنگ مک‌کواری^۴ (۲۰۰۵).

فصل اول به معرفی گستره واژگان‌شناسی و تاریخچه آن در شرق و غرب اختصاص دارد؛ فصل دوم به معنی‌شناسی واژه‌های زبان؛ و بالاخره فصل سوم به بحث درباره آینده واژگان‌شناسی می‌پردازد. واژه‌ها و اصطلاحات مهم کتاب در متن با حروف سیاه مشخص و در واژه‌نامه توصیفی انتهای کتاب تعریف شده است که به سودمندی کتاب می‌افزاید.

کتاب، ضمن تمرکز بر مباحث واژگان‌شناسی، حاوی اشارات فراوانی به سایر حوزه‌های پژوهشی برای خوانندگان علاقه‌مند نیز می‌باشد که از جمله مهم‌ترین آن‌ها باید از زبان‌شناسی پیکره‌ای یاد کرد. در جای‌جای اثر و در این کتاب به برخی پیکره‌های مهم زبانی اشاره و خاطرنشان شده است که تحولات چشمگیر صورت گرفته در واژگان‌شناسی و حتی آینده آن وابسته به رشد و توسعه منابع پیکره‌ای است. هم‌چنین بحث جوی‌گرایی در فصل دوم می‌تواند در تصحیح نگاه ما به مسئله درست و غلط در زبان، که از دهه‌های پیش تاکنون در جامعه ما محل مناقشات فراوان بوده است، بسیار مفید باشد. در همین فصل بحث جذابی در مقاله در رویکرد روان‌شناختی و اجتماعی نسبت به زبان و معنی به میان آمده است که البته نباید انتظار داشت که نوع بر سر رابطه زبان با واقعیت را فیصله دهد، زیرا این رشته سر دراز دارد. در مجموع باید گفت که این کتاب حاضر مقدمه‌ای بسیار مفید برای آشنایی با واژگان‌شناسی است و از این رو می‌تواند منبعی ارزشمند برای کسانی باشد که به دنبال مدخلی آسان‌یاب برای ورود به این حوزه هستند.

در ترجمه اثر حاضر کوشیده‌ام مخاطب فارسی‌زبان را پیش‌چشم داشته باشم و لذا برای تفهیم بهتر مطلب، هر جا که ممکن بوده، به جای مثال‌های انگلیسی از مثال‌های مناسب فارسی استفاده کرده‌ام. صدا البته در مواردی که سخن نویسندگان اساساً درباره زبان انگلیسی بوده و یا تبدیل مثال‌ها به فارسی باعث از دست رفتن مطلب می‌شده است از این کار پرهیز کرده‌ام. در همه مثال‌های فارسی و نیز در چند مورد که ویژگی خاصی برای برخی زبان‌ها ذکر شده و در مورد زبان فارسی نیز صادق بوده است، کلمه [فارسی] درون قلاب اضافه شده است. پانویس‌های فارسی کتاب هم تماماً از مترجم است.

در پایان بر خود فرض می‌دانم مراتب سپاس خود را از استاد ارجمندم آقای دکتر علی‌اشرف صادقی، که حق بزرگی به گردن واژگان‌شناسی فارسی دارند و ضمناً زمینه آشنایی نگارنده را با

مقدمه مترجم نه

انتشارات وزین «کتاب بهار» و مدیر فرهیخته و کاردان آن آقای مهندس احمد خندان فراهم نمودند، ابراز نمایم. هم‌چنین از آقای دکتر حسین سامعی، که در این ترجمه به عین عنایت نگریستند، کمال امتنان را دارم و مزید توفیق همه این عزیزان را از خداوند متعال خواستارم.

بابک شریف

مهرماه ۱۳۹۶

www.ketab.ir